

Behandling af kræft med ABVD

Vi har anbefalet dig medicinsk behandling af din kræftsygdom med ABVD.

Dette er en vejledning til dig og dine pårørende om behandlingen. Her kan du læse om, hvordan ABVD gives, og hvordan behandlingen kan påvirke dig. Denne pjeces kan forberede dig på behandlingsforløbet og på de bivirkninger, der eventuelt kan opstå. Pjecen danner udgangspunkt for samtaler mellem dig og os om dit behandlingsforløb.

SÅDAN VIRKER MEDICINEN

Behandlingen ABVD består af flere forskellige præparater, som gennemgås herunder. ABVD har navn efter forbogstaverne på de præparater, der indgår. Behandlingen består af følgende præparater:

- A: Adriamycin® (doxorubicin) (kemoterapi)
- B: Bleomycin (kemoterapi)
- V: Velbe® (vinblastin) (kemoterapi)
- D: Dacarbazin (kemoterapi)

Kemoterapi rammer og ødelægger celler, der deler sig. Stofferne virker ved at beskadige cellernes arveanlæg (DNA) og dermed forhindre celledeling. Celler, der deler sig hyppigt, eller som ikke kan reparere skadet DNA, er mest følsomme for kemoterapi. Kræftceller har netop disse kendetegn. Kemoterapi udgør derfor en betydningsfuld del af din behandling.

SÅDAN FOREGÅR DEN MEDICINSKE BEHANDLING

Behandlingsforløbet

En serie består af 2 delbehandlinger (A+B), som gives med 14 dages interval. Hver serie er ens. Der er 28 dage mellem første dags behandling i en serie og første dag i næste serie.

Du får lavet en skanning (PET-CT) og en knoglemarvsprøve, før du påbegynder behandlingen. Det gør vi for at se, hvor udbredt din sygdom er.

Du kan få fra 2 – 8 serier ABVD. Det præcise antal afhænger af flere faktorer, blandt andet hvor udbredt din sygdom er. Din kontaktlæge vil fortælle dig, hvor mange serier du skal have. Du vil også få besked på, hvorvidt du eventuelt skal have strålebehandling efter kemoterapien.

Du vil undervejs i behandlingsforløbet blive kontrolleret med skanninger og - hvis lægen skønner det nødvendigt - med fornyet knoglemarvsprøve.

PET-CT-skanning

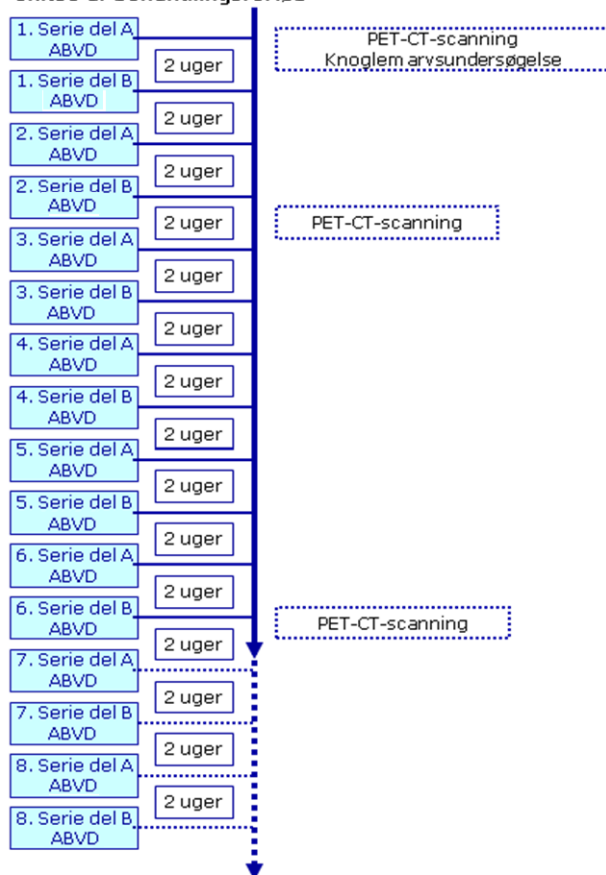
PET-CT er en undersøgelse, hvor kroppen skannes, efter der er indsprøjet og indtaget (drukket) et svagt radioaktivt sukkerstof. Det radioaktive sukkerstof optages af blandt andet kræftcellerne. Hvis der er kræftceller i kroppen, vil de kunne spores ved hjælp af det radioaktive sukkerstof. Med computerteknik vil sporstoffet kunne aftegnes på skanningsbilleder (PET). Disse billeder lægges sammen med almindelige CT-billeder. Dermed kan man få indtryk af kræftknudernes udbredelse og størrelse.

4-12 uger efter, at behandlingen er afsluttet, får du foretaget en kontrolskanning og eventuelt en knoglemarvsundersøgelse. Når du er blevet rask, vil du få tilbud om fortsat at komme i ambulatoriet til efterkontrol.

Du skal være forberedt på, at en behandling kan udskydes, hvis din tilstand eller blodprøver ikke tillader ny behandling. Det tager din læge stilling til fra gang til gang.

....fortsættes

Skitse af behandlingsforløb

Sådan får du behandlingen

Behandling med ABVD gives normalt ambulant. Det vil sige, at du ikke er indlagt, men kan tage hjem samme dag efter behandlingen. Du skal regne med at være i ambulatoriet en hel dag.

- Før hver behandling skal du have taget blodprøver, helst dagen forinden.
- Vi bestiller medicinen, når der er svar på dine blodprøver, og når lægen har vurderet, at du er klar til behandling. Så er den klar, når du kommer i ambulatoriet.
- Du skal påbegynde din kvalmestillende behandling aftenen inden, du skal have behandlingen. Du får udleveret al den medicin, der er en del af din behandling.

- En sygeplejerske måler dit blodtryk, din puls og temperatur og lægger en plastikslange i en vene over håndleddet (venflon), inden du får behandlingen.

Her kan du se en oversigt over del A i en serie. Del B er magen til.

	Dag 1	Dag 2	Dag 3
Blodprøve	x		
Tabletter:			
Dexamethason (kl. 8.00 + 16.00)	x		
Ondansetron (kl. 8.00 + 20.00)	x	(x)	(x)
Emend	x	x	x
Allopurionol (evt.)	x		
Paracetamol	x		
Gives i blod-åre:			
Doxorubicin	x		
Bleomycin	x		
Vinblastin	x		
Dacarbazin	x		
Saltvand efter hvert præparat	x		
Samlet tid	Cirka 4 timer		

Hold armen i ro under infusionen

Det er vigtigt, at du holder armen i ro, når du får kemoterapi. Så er risikoen for, at medicinen kommer ud i vævet, meget lille.

Sig til, hvis du får svie og smerter

Det ene stof, doxorubicin, kan skade vævet alvorligt, hvis det løber uden for blodåren. Fortæl os derfor straks, hvis du får svie og smerter nær den anlagte venflon. Sygeplejersken vil så stoppe infusionen og give dig en modgift med det samme.

SUPPLERENDE BEHANDLING

For at modvirke bivirkningerne ved kemoterapien får du forskellige former for understøttende medicin. Det er vigtigt, at du tager dine tabletter som foreskrevet, da de er en del af den medicinske kræftbehandling.

Tablet ondansetron og tablet emend

Begge tabletter virker mod kvalme.

Tablet dexamethason

Dexamethason er et binyrebarkhormon. Dexamethason virker også kvalmestillende.

Tablet allopurinol

Allopurinol forhindrer, at affaldsstoffer fra de ødelagte kræftceller ophobes i din krop. Disse affaldsstoffer kan skade nyrerne og give urinsyregigt (podagra). Ikke alle har brug for allopurinol.

Drik gerne 2-3 liter væske om dagen, efter du har fået din behandling og i den efterfølgende uges tid. Det skåner samtidig din krop, når affaldsstofferne skal udskilles.

Undersøgelser i behandlingsforløbet

Hvis du har en kendt lunge- eller hjertesygdom, vil du få undersøgt både lunger (ved en lungefunktionsundersøgelse) og hjerte (fx ved en ultralydsundersøgelse af hjertet), inden du får din første kemoterapi – og muligvis også i løbet af behandlingsforløbet. Resultatet af undersøgelserne kan få betydning for dit behandlingsforløb.

BIVIRKNINGER

Bivirkninger er ikke tilsigtede virkninger af medicin. Nogle bivirkninger er hyppige, men ikke alvorlige. Andre er sjældne, men kan være alvorlige.

Det er almindeligt kendt, at kemoterapi giver bivirkninger. Nogle bivirkninger kan forebygges med medicin, mens andre er uundgåelige. Det er derfor vigtigt, at du er forberedt på, hvad bivirkningerne kan være.

I dit behandlingsforløb kan der tilståde komplikationer, fx infektioner, som kan være alvorlige og livstruende.

I de følgende afsnit beskrives de almindeligt forekommende bivirkninger og de enkelte præparaters mere specifikke bivirkninger.

Vi kan også anbefale, at du læser den generelle pjece ”Behandling med kemoterapi”.

Hvis du ønsker uddybende information, er du altid velkommen til at spørge os. Du kan også selv søge information om medicinen på internettet, fx på www.indlaegsseddel.dk eller www.medicin.dk.

Kvalme, opkastning og almen utilpashed

Du vil få forebyggende medicin mod kvalme og opkastning i forbindelse med kemoterapien. Du får udleveret kvalmestillende tabletter, som du skal tage derhjemme de første dage. Almen utilpashed samt appetitløshed og smagsændring forekommer alligevel hyppigt i dagene efter behandling.

Hvis du får kvalme, starter den som regel nogle timer efter, at du har fået behandlingen. Kvalmen kan vare fra nogle få timer til flere døgn. Det er vigtigt, at du fortsætter med at tage din medicin mod kvalme i den aftalte periode.

Tal med sygeplejersken eller lægen om din kvalme, da det kan være nødvendigt at ændre på den kvalmestillende medicin.

Du kan selv gøre følgende for at modvirke kvalme:

- Spis, når du føler dig sulten - gerne mange små måltider i løbet af dagen.
- Drik rigeligt.
- Sid op, når du spiser.
- Spis letfordøjelig mad, fx frugt, desserter, kiks og lignende.
- Anret maden pænt, og få eventuelt en anden til at gøre det for dig.
- Hvil dig i løbet af dagen.
- Lyt gerne til musik, du kan lide, eller se en god film, mens du får kemoterapi.
- Dyrk motion.

Nogle har mere tendens til kvalme end andre. Hos enkelte er kvalmen også psykologisk betinget. Det vil

sige, at de kan få kvalme alene ved tanken om at skulle have kemoterapi. Denne kvalme kaldes også for 'forventningskvalme'. Hvis du får den, kan du måske have gavn af at få beroligende medicin før behandlingen.

Hårtab

Du vil delvist eller helt tabe håret på hovedet og eventuelt også andre steder på kroppen. Hvor meget hår du taber, afhænger blandt andet af, hvor mange behandlinger du skal have.

Hos langt de fleste vokser håret vokser ud igen, når behandlingen er helt afsluttet. Det nye hår kan være anderledes i farven eller have en anden struktur i forhold til tidligere, fx være kraftigere og mere krøllet eller glat.

Håret begynder som regel at falde af et par uger efter, at behandlingen er påbegyndt.

Du kan få tilskud til paryk, tørklæde eller kasket, hvis du taber håret som følge af din behandling.

Du kan selv gøre følgende for at skåne dit hår:

- Brug altid solcreme med høj faktor for at beskytte hårbunden, når du går med bart hoved.
- Beskyt hovedet mod kulde med en hue eller et tørklæde.
- Smør hovedbunden ind med en fed, uparfumeret creme, hvis huden er tør eller klør.

Hud og negle

Kemoterapien kan give forandringer af huden og neglene.

Du kan under og efter handlingsforløbet få øget pigmentering i huden i form af brune pletter, og du kan lettere blive skoldet, når huden bliver udsat for sollys. Du vil have øget risiko for hudkræft efter behandlingen.

I sjældne tilfælde kan du få udslæt på grund af kemoterapien eller anden medicin, du bliver behandlet med.

Du kan selv gøre følgende for at forebygge udslæt og problemer med huden:

- Brug dagligt en fed, uparfumeret fugtighedscreme.

- Brug solcreme med høj faktor (gerne +50), og beskyt huden med tøj og hat, hvis du opholder dig i stærkt sollys. Ophold dig ikke i solen mellem klokken 12.00 og 15.00.
- Kontakt os, hvis du får udslæt, så lægen kan vurdere, om du skal have medicin for udslættet, og om der eventuelt skal ændres i din behandling.

Neglene fornyer sig normalt i takt med, at de bliver slidt. Mens du får behandling, kan de blive fortykkede, få striber, blive skøre og flossede med afstødning af neglens yderste lag. I nogle tilfælde kan neglene også løsne sig. Det kan tage ½-1 år, inden neglene igen er, som de var før behandlingen.

Du kan selv gøre følgende for at forebygge problemer med neglene:

- Klip skøre og flossede negle tæt.
- Forsegl eventuelt neglene med klar lak.

Træthed

Du skal forvente, at du oplever træthed i tiltagende omfang i løbet af behandlingerne. Tal med personalet om trætheden, og hvad du eventuelt kan gøre for at afhjælpe den.

Påvirkning af blodcellerne

De forskellige blodceller, som dannes i knoglemarven, består af følgende elementer:

- Røde blodlegemer, som transporterer ilt til vævene ("blodprocenten", målt ved indholdet af hæmoglobin).
- Hvide blodlegemer (leukocytter), der er en vigtig del af immunforsvaret.
- Blodplader (trombocytter), der er med til at standse blødninger.

Alle disse blodceller bliver påvirket af kemoterapien, og antallet af blodceller er lavest mellem 5 og 12 dage efter starten på hver behandlingsserie. Som regel vil antallet af blodceller være normaliseret, inden en ny serie påbegyndes.

Infektioner

Antallet af de hvide blodlegemer, som er vigtige i kroppens forsvar mod infektioner, påvirkes af behandlingen. Du har derfor øget risiko for at få infektioner i perioder af din behandling.

Du har især risiko for at få infektioner i de perioder af din behandling, hvor antallet af de hvide blodlegemer er lavest. Hvis du får et eller flere af de symptomer, der er nævnt herunder, skal du kontakte os. En læge vil så vurdere, om du skal indlægges og behandles med antibiotika i en blodåre, eller om du kan være hjemme og få antibiotika som tabletter.

Du skal især være opmærksom på disse symptomer:

- Temperatur over 38,3 grader
- Almen utilpashed og kulderystelser.

Du kan selv forebygge infektioner på følgende måde:

- Sørg for god håndhygiejne efter toiletbesøg og før måltider.
- Undgå kontakt med personer, der hoster, er forkølede eller har feber.

Hold dagligt øje med, om du har følgende symptomer:

- Belægninger i munden eller synkesmerter
- Hoste eller åndenød
- Svie ved vandladningen
- Smerter eller rifter ved endetarmen
- Sår med tegn på betændelse i huden
- Forkølelsessår (herpes) eller andet udslæt på huden.

Blodmangel

Du kan have øget risiko for blodmangel (lavt hæmoglobin) i perioder af din behandling. Blodmangel kan give unaturlig bleghed, hovedpine, svimmelhed og gøre dig kuldsvær. Hvis blodmanglen er udtalt, kan du få åndenød og hjertebanken.

Kontakt os, hvis du får følgende symptomer, som kan betyde, at du skal have en blodtransfusion:

- Åndenød
- Hjertebanken.

Du kan selv mindske generne ved blodmangel ved at undgå større fysisk anstrengelse, samt ved at rejse dig forsigtigt, så du ikke falder.

Blødning

Du kan have øget risiko for at få blødning i perioder af behandlingen på grund af et nedsat antal blodplader. Kontakt os, hvis du får ét eller flere af disse symptomer, da du så måske skal have transfusion med blodplader:

- Blødning fra næse eller mund, fx i forbindelse med tandbørstning
- Blod i afføring eller urin
- Mange blå mærker eller blårøde prikker på underbenene.

Du kan selv være med til at undgå blødning ved at gøre følgende:

- Brug en blød tandbørste.
- Undgå at tage såkaldt gigtmicin, der indeholder stoffet ibuprofen, samt smertestillende medicin, der indeholder acetylsalisylsyre, som øger risikoen for blødninger. Spørg os, hvis du er i tvivl om, hvilke præparater det drejer sig om.
- Undgå meget kraftig fysisk anstrengelse.
- Undgå at drikke alkohol, hvis dit blodpladetal er lavt, fordi alkohol kan forstærke blødningstenden- sen.
- Undgå forstoppelse.

SPECIELLE BIVIRKNINGER TIL DE ENKELTE STOFFER

Doxorubicin

• Vævsskade

Hvis præparatet kommer uden for blodåren, giver det smerter og alvorlig vævsskade. Sker det, skal du have modgift så hurtigt som overhovedet muligt inden for de første 24 timer efter skaden. Hvis

du skulle være nået hjem, så læg et koldt omslag på stedet, og kontakt os straks.

- **Rødfarvning af urin**

Præparatet, der selv er rødt, farver din urin rød. Tårer kan også være røde. Det betyder ikke noget og forsvinder af sig selv igen dagen efter behandlingen.

- **Hjertepåvirkning**

Hjertets muskulatur kan blive skadet, og pumpekraften vil i så fald svækkes. Denne sjældne, men meget alvorlige bivirkning, kan opstå både tidligt i forløbet og flere år efter behandlingen. Fortæl lægen, hvis du får symptomer på hjertesvækkelse, fx åndenød og hævede fødder eller ben.

Bleomycin

- **Lungeskader**

Bleomycin kan virke giftigt på lungerne og give skader, som kan være forbigående. Sjældent kan de dog blive varige og give dig nedsat lungefunktion. Hvis du er ryger, anbefaler vi, at du holder op.

Høj koncentration af ilt kan forværre skaderne. Derfor vil vi kun give ilt-tilskud under behandlingen, hvis det er absolut nødvendigt.

Hvis du er dykker og anvender ilflaske, må du ikke dykke det første ½ år efter afsluttet behandling.

Du skal fortælle lægen, hvis du under behandlingen får symptomer som åndenød eller tør hoste.

- **Influenzalignende symptomer**

Bleomycin kan give influenzalignende symptomer med feber og muskelsmerter. Før behandlingen får du tabletter med indholdsstoffet paracetamol for at modvirke bivirkningen. Symptomerne kan vare fra nogle timer op til nogle dage. Du kan selv tage 1 gram paracetamol op til 3 gange dagligt for at mindske generne. Kontakt os altid, hvis du får feber, der varer mere end 1 dag.

- **Udslæt**

Bleomycin kan give udslæt på huden – oftest på hænderne. Der kan tillige komme blærer og små sår.

Vinblastin

- **Føleforstyrrelser**

Vinblastin kan påvirke de yderste nerveender og kan derfor give føleforstyrrelser, specielt i fingre og tæer. Det viser sig som prikken, stikken og sovende fornemmelser, som hvis du var lokalbedøvet. Nogle oplever tiltagende vanskeligheder med at knappe knapper, sy, strikke samt gå op og ned ad trapper.

Mænd kan opleve ændret følsomhed i penishovedet og rejsningsproblemer. Kvinder kan opleve ændret følsomhed i skeden og ved klitoris.

- **Forstoppelse**

Præparatet kan give forstoppelse eller diarré. Tal med sygeplejersken om, hvordan du forebygger det.

Dacarbazin

- **Allergiske reaktioner**

Sjældent ses allergiske hudreaktioner med udslæt, som kan vise sig som blærer. Dit ansigt kan rødme under infusionen. Meget sjældent kan der opstå en kraftig allergisk reaktion med blodtryksfald.

- **Vævsskade**

Hvis stoffet kommer uden for blodåren, kan det give smerter og skade vævet omkring venen.

- **Leverpåvirkning**

Meget sjældent medfører behandlingen påvirkning af leveren. Vi råder dig til at undgå alkohol under behandlingen for ikke at forstærke en eventuel leverpåvirkning.

BIVIRKNINGER TIL DEN SUPPLERENDE BEHANDLING

Ondansetron

- Forstoppelse
- Hovedpine
- Leverpåvirkning
- Forstyrrelse af hjerterytmen og brystmerter (meget sjældent).

Allopurinol

- Hudkløe
- Hududslæt
- Diarré.

Emend

- Kraftesløshed
- Forstoppelse, diarré
- Hovedpine
- Svimmelhed
- Hikke.

SENFØLGER

Ud over bivirkninger ved behandlingen kan der også opstå senfølger, som er bivirkninger, der viser sig, efter behandlingen er afsluttet, eventuelt flere år efter.

Påvirkning af kønshormoner og fertilitet

Din evne til at få børn kan blive nedsat i en periode eller måske varigt.

Hvis du er mand, kan du vælge at deponere sæd, inden din behandling starter, så du senere har mulighed for at få børn.

Hvis du er kvinde, så tal med lægen om mulighed for udtagning af æggestok eller hormonbehandling.

Øget risiko for anden kræftsygdom

Der er en let øget risiko for at få en anden kræftsygdom, når man har fået medicinsk kræftbehandling, herunder leukæmi eller et forstadie til leukæmi.

Svækket hjertepumpefunktion

Doxorubicin kan i sjældne tilfælde give senfølger mange år efter behandlingen i form af svækket hjerte. Det kan betyde, at hjertet ikke kan pumpe blodet ordentligt rundt i kroppen, hvilket blandt andet kan give dig åndenød og hævede ben.

Nedsat lungefunktion

Bleomycin kan i værste fald give varig lungeskade. Det kaldes lungefibrose og er en kronisk tilstand med nedsat lungefunktion. Det kan betyde, at du ikke kan udføre fysisk krævende arbejde og andre aktiviteter uden at få åndenød.

TIDEN HJEMME MELLEM BEHANDLINGERNE

Nogle patienter kan passe deres arbejde mellem behandlingerne og have en hverdag næsten, som de plejer. Andre har brug for et par ekstra dage fri, for at være på nedsat tid eller for slet ikke at arbejde i behandlingsperioden. Det afhænger også af, hvilket arbejde du har.

Generelt anbefaler vi dig følgende i hverdagen mellem behandlingerne:

- Spis og drik, så du får god og næringsrig mad og drikke. Det er ikke tiden til slankekur, så længe du bliver behandlet for din sygdom.
- Sørg for frisk luft og daglig motion, fx i form af gåture.
- Sørg for god nattesøvn og tag gerne en middagslur.
- Bed venner og familie om hjælp til det praktiske.

VÆR OPMÆRKSOM PÅ

Kontakt os altid, hvis du får følgende symptomer:

- Temperaturstigning over 38,3 grader
- Andre tegn på infektion
- Blødning, som ikke stopper af sig selv
- Forstoppelse igennem flere dage
- Diarré, som varer længere end 1-2 dage
- Vedvarende opkastninger i mere end 1-2 dage.

....fortsættes

KONTAKT OG MERE VIDEN

Har du spørgsmål, er du velkommen til at kontakte os.

Kontakt

Hæmatologisk Ambulatorium

Tlf. 97 66 38 00

Vi træffes bedst:

Mandag – fredag 8.00 – 15.00

Hæmatologisk Sengeafsnit 7 Vest

Tlf. 97 66 38 01

Resten af døgnet samt weekender og helligdage.

www.aalborguh.rn.dk/hæmatologi